

Upotreba pasiva u japanskom jeziku

Friščić, Klara

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:977635>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-23**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Filozofski fakultet
Odsjek za azijske studije
Studij Japanskog jezika i kulture

KLARA FRIŠČIĆ

UPOTREBA PASIVA U JAPANSKOM JEZIKU

Završni rad

Pula, rujan, 2020.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Filozofski fakultet
Odsjek za azijske studije
Studij Japanskog jezika i kulture

KLARA FRIŠČIĆ

UPOTREBA PASIVA U JAPANSKOM JEZIKU

Završni rad

JMBAG: 0303068597, redoviti student

Studijski smjer: Japanski jezik i kultura

Kolegij: Japanski jezik 6

Znanstveno područje: humanističke znanosti

Znanstveno polje: filologija

Znanstvena grana: japanologija

Mentor: izv. prof. dr. sc. Irena Srdanović

Pula, rujan, 2020.

Sadržaj

1. Uvod	7
1.1 Predmet i problem istraživanja	7
1.2 Ciljevi istraživanja	7
1.3 Metode istraživanja	8
1.4 Struktura rada	8
2. Vrste pasiva u japanskom jeziku	9
2.1 Problemi koji se javljaju kod stvaranja pasiva u japanskom jeziku	12
2.2 Druge rečenične konstrukcije u kojima se javlja pasiv	15
2.3 Pasiv s ne-pasivnim značenjem	17
2.4 Analiziranje pasiva	18
2.5 Tvorba pasiva	21
3. Usporedba s pasivom u hrvatskom jeziku	23
3.1 O hrvatskom pasivu	23
3.2 Tvorba pasiva u hrvatskom jeziku	26
3.3 Usporedba pasiva u hrvatskom jeziku sa pasivom u japanskom jeziku	28
4. Pasiv u udžbenicima za učenje japanskog jezika	30
4.1. Udžbenik „みんなの日本語“ <i>Minna no Nihongo</i>	30
4.2. Udžbenik „げんき“ <i>Genki</i>	34
4.3. Japanese in Mangaland	36
4.4. Usporedba materijala	38
5. Zaključak	39
6. Literatura	40
Popis slika	41
7. Sažetak	42
8. Summary	43

1. Uvod

Tema ovog završnog rada je upotreba pasiva u japanskom jeziku. Tvorba pasivnih rečenica u japanskom jeziku, kao i njihova upotreba u određenim situacijama, u mnogočemu se razlikuje od tvorbe i korištenja pasiva u hrvatskom jeziku, što može otežati učenje i shvaćanje ovog, vrlo važnog dijela japanske gramatike kao i kulture. Za sada je o toj temi malo istraženo i obrađeno na hrvatskom jeziku, stoga će ovaj rad pružiti detaljan uvid u tvorbu pasiva u japanskom jeziku te ponuditi usporedbu s pasivom u hrvatskom jeziku. Nadalje, rad će također prikazati probleme s kojim se suočavamo kod prevođenja pasivnih rečenica te primjere objašnjenja pasiva u odabranim udžbenicima japanskoga jezika.

1.1 Predmet i problem istraživanja

Pasiv u japanskom jeziku se razlikuje od pasiva kojeg koristimo u hrvatskom jeziku prema nekim obilježjima, što može stvoriti prepreke osobama koje se prvi put susreću s japanskim jezikom i koje dolaze iz različitih kultura. U ovom radu problem istraživanja temeljen je na dosadašnjem iskustvu učenika japanskog jezika, izvornih govornika hrvatskog jezika, u učenju i korištenju pasiva u japanskom jeziku i opažanja poteškoća s kojima se u procesu učenja i pokušaja (ne) korištenja pasiva susreću.

1.2 Ciljevi istraživanja

Porast interesa za učenjem japanskog jezika kao i za Japanom općenito doveo je do veće dostupnosti izvora za učenje japanskog jezika, no broj izvora koji su nam dostupni na hrvatskom jeziku, a pogotovo onih koji objašnjavaju japansku gramatiku sa stajališta naše kulture, je vrlo ograničen. Ovim radom željela bih ponuditi sažeto i pristupačno objašnjenje jednog dijela japanske gramatike budućim učenicima japanskog jezika na hrvatskom jeziku. Stoga je cilj ovog rada davanje detaljnog uvida u tvorbu pasiva u japanskom jeziku, usporedbu s pasivom u hrvatskom jeziku, prikazivanje problema s kojim se suočavamo kod prevođenja te primjer kako se objašnjava pasiv u japanskom jeziku iz odabranih udžbenika.

1.3 Metode istraživanja

Za većinu rada korištena je već postojeća literatura na engleskom jeziku koja se bavi pasivom u japanskom jeziku te nekoliko drugih radova koji su služili za objašnjenje hrvatskog pasiva. Uz to, istražila sam udžbenike za podučavanje japanskog jezika kako bih prikazala metode koje se koriste za objašnjavanje ovog dijela gramatike. Konačno, kao inspiracija za osmišljanje primjera rečenica poslužile su i neke Internet stranice i portali.

1.4 Struktura rada

Rad se sastoji od osam cjelina. U uvodu su prikazani predmet i problem istraživanja, cilj te metode istraživanja i slijed rada.

U drugom dijelu opisuju se vrste pasiva te problemi koji se javljaju kod tvorbe pasiva u japanskom jeziku. Nadalje, objašnjene su neke druge gramatičke konstrukcije u kojima se javlja pasiv ili konstrukcije koje izgledaju kao pasiv, ali nemaju pasivno značenje. Na kraju drugog dijela analizira se pasiv te su objašnjene tvorbe pasiva. U trećem dijelu ukratko je objašnjeno kako se tvori pasivna rečenica u hrvatskom jeziku te se uspoređuje s pasivom koji se koristi u japanskom jeziku. U četvrtom dijelu se uspoređuju udžbenici koji se koriste kao literatura za učenje japanskog jezika te se nudi komentar na metode kojima se tvorba pasiva objašnjava. Na kraju četvrtog dijela se uspoređuju sličnosti i različitosti kod objašnjenja u tim udžbenicima.

Na kraju rada iznesen je zaključak, popis literature i sažetak napisan na hrvatskom jeziku i na engleskom jeziku.

2. Vrste pasiva u japanskom jeziku

Važnost ove teme proizlazi iz sljedećeg: (1) japanska literatura koja je prevedena na hrvatski je brojnošću znatno ograničena u usporedbi s drugim jezicima te je to otežavajući faktor u približavanju japanskog jezika i kulture izvornim govornicima hrvatskog jezika; postoji nekoliko prijevoda književnih djela na hrvatski jezik, ali što se tiče djela vezanih uz gramatiku do sada su nam izvori u vrlo malom broju, (2) korištenje pasiva u japanskom jeziku je znatno drugačije od hrvatskog jezika, o čemu će biti riječ u ovom radu. Pasiv se može čuti i u svakodnevnome govoru kao jedan način izražavanja emocija, ali također možemo i često vidjeti njegovu upotrebu u esejima, člancima i novostima – ne kao izražavanje emocija već kao formalniji način obraćanja publici.¹

Pasiv se na japanskom jeziku zove 受身 *ukemi*, a doslovno mu je značenje „tijelo koje nešto zaprima“. Postoji nekoliko različitih načina kojima se može izraziti željena misao u pasivnom obliku u japanskom jeziku, a njihova upotreba ovisi o danoj situaciji. Jedan od najčešće korištenih oblika za tvorbu pasiva u japanskom jeziku, koji se može vidjeti u literaturi korištenoj u ovom radu, jest oblik られる *rareru*.²

1. 私の隣人に変だと言われている。

Watashi no rinjin ni hen da to iwarete iru.

Osobe oko mene govore da sam čudna.

2. 私の日記は多くの友達に読まれていた。

Watashi no nikki wa ooku ookuno tomodachi ni yomarete ita.

Moj dnevnik pročitano je od velikog broja mojih prijatelja.

Primjeri rečenica pod rednim brojem 1 i 2 često se nazivaju „izravnim pasivom“ jer je u njima izražena osoba koja vrši određenu radnju te osoba koja trpi tu radnju, odnosno „trpitelj“. Još jedno obilježje koje možemo pronaći u primjerima rečenica pod rednim brojem 1 i 2 jest da izvršene radnje nisu imale pozitivan učinak

¹ Kim, Tae (2012): Japanese Grammar Guide, URL: http://www.guidetojapanese.org/grammar_guide.pdf (19.5.2020.), str. 217

² Ibid

Primjere 1 i 2 smislio je autor rada.

na trpitelja. Naravno, postoje i neki primjeri rečenica u kojima se pasiv koristi za izražavanje pozitivnog učinka, ali su rijetke.³

Kao što postoji izravni pasiv, što je već navedeno na početku ovog poglavlja, tako postoji i neizravni pasiv. Razlike između te dvije vrste pasiva možemo možda naslutiti već iz samog imena. U rečenicama s izravnim pasivom, trpitelj je izravno pod utjecajem vršitelja radnje, a u rečenicama s neizravnim pasivom, trpitelj nije izravno pod utjecajem vršitelja radnje već putem neke druge stvari koja je povezana sa trpiteljem. Primjer možemo vidjeti u rečenicama pod rednim brojem 3, 4 i 5.⁴

3. マルコは先生にスピーチをほめられた。

Maruko wa sensei ni supiichi wo homerareta.

Profesor je pohvalio Markov govor.

4. 私は子供にパソコンを壊された。

Watashi wa kodomo ni pasokon wo kowasareta.

Dijete mi je pokvarilo kompjuter.

5. 友達がお父さんにケーキを食べられた。

Tomodachi ga otousan ni keeki wo taberareta.

Prijatelju je tata pojeo kolač.

Ponekad nije potrebno specificirati vršitelja radnje, pa nema nijedne od čestica koje se odnose na vršitelja, što nam može otežati shvaćanje rečenice:

6. この図書館は100年前に建てられた。

Kono toshokan wa 100 nen mae ni taterareta.

Ova knjižnica je izgrađena prije 100 godina.

Osim tvorbe pasivne rečenice korištenjem glagolskog nastavka られる *rareru*, pasiv se može tvoriti korištenjem glagola もらう *morau*, što prevedeno na hrvatski

³ Kim, Tae (2012): Japanese Grammar Guide, URL: http://www.guidetojapanese.org/grammar_guide.pdf (19.5.2020.), str. 217

⁴ Ibid.

Primjere 3, 4, 5 i 6 smislio je autor rada.

jezik znači „dobiti“. Kada koristimo taj glagol, rečenice izražavaju da je radnja utjecala na trpitelja pozitivno, što je drugačije značenjem od tvorbe *sa られる rareru* te se u ovakvim rečenicama naglasak ne stavlja na vršitelja radnje. Primjer ove tvorbe možemo vidjeti u rečenicama pod rednim brojevima 7 i 8.⁵

7. メアリーはスティーブのアパートに来てもらった。

Mearii wa Sutiibu no apaato ni kite moratta.

Marija je bila došla u Steveov apartman.

8. 私は父にカメラを買ってもらった。

Watashi wa chichi ni kamera wo katte moratta.

Otac mi je kupio kameru.

U rečenici pod rednim brojem 7 Marija bi htjela da Steve dođe do njenog apartmana, što se je i ostvarilo, stoga rečenica ima pozivno značenje, a u rečenici pod rednim brojem 8 je osoba željela fotoaparat što je i na kraju dobila od svog oca te i ovdje rečenica ima pozitivno značenje.

Još jedan način tvorbe pasivne rečenice jest korištenjem glagola *なる naru*. Korištenjem glagola *naru* u primjerima ispod, izražava se činjenica da je netko učinio da trpitelj uradi nešto, i to je većinom neku radnju nad kojom trpitelj nema utjecaja. I u ovim rečenicama naglasak se ne stavlja na vršitelja radnje, već na trpitelja. Primjere možemo vidjeti u rečenicama pod rednim brojem 9 i 10.⁶

9. 山口さんはアメリカに行くことになった。

Yamaguchi-san wa Amerika ni iku koto ni natta.

Gospodin Yamaguchi će ići (odlučeno je da će ići) u Ameriku

10. フレッドは停学になった。

Fureddo wa teigaku ni natta.

Fred je suspendiran s fakulteta.

⁵ Kamermans, Michiel (2010): An Introduction to Japanese Syntax Grammar & Language, str. 130-131

⁶ Ibid.

Primjere 7, 8, 9 i 10 smislio je autor rada.

2.1 Problemi koji se javljaju kod stvaranja pasiva u japanskom jeziku

Prema Kamermansu, iz aktivne rečenice se najčešće može napraviti pasivna rečenica, ali time nastaje nekoliko problema u japanskom jeziku od kojih je jedan: što je u aktivnoj rečenici izravni objekt postaje u pasivnoj rečenici glagolski subjekt, te se treba pripaziti na upotrebu ispravnih čestica.⁷ Prema primjerima pod rednim brojem 11 i 12 možemo vidjeti rečenicu u aktivu i pasivu te možemo vidjeti razliku u korištenju čestica i obliku glagola.

11. 晩ご飯を食べる。

Ban-gohan wo taberu.

Jedem večeru.

12. 晩ご飯が食べられる。

Ban-gohan ga taberareru.

Večera se jede.

Drugi problem koji se javlja jest činjenica da je u aktivnoj rečenici naglasak na samoj radnji, dok u pasivnim rečenicama naglasak nije nužno na radnji koja se vrši, već na trpitelju te radnje. Prema tome, što je bio subjekt u aktivnoj rečenici označen sa česticom が *ga* ili は *wa* postaje objekt pasivne rečenice i označujemo ga sa česticom に *ni*; a što je bio objekt u aktivnoj rečenici označen sa česticom を *wo*, postaje u pasivnoj subjekt kojeg označujemo sa česticom が *ga* ili は *wa* kao što možemo vidjeti u rečenicama pod rednim brojevima 13 i 14.⁸

13. 私が晩ご飯を食べる。

Watashi ga ban-gohan wo taberu.

Ja jedem večeru.

⁷ Kamermans, Michiel (2010): An Introduction to Japanese Syntax Grammar & Language, str. 130-131

⁸ Ibid.

Primjere 11, 12 i 13 smislio je autor rada.

14. 晩ご飯が私に食べられる。

Ban-gohan ga watashi ni taberareru.

Večera se jede (ja jedem večeru.)

Osobama koje uče japanski jezik i nisu izvorni govornici može biti zbunjujuće koju česticu bi trebalo koristiti za označavanje vršitelja radnje, a koju za trpitelja, na to treba obratiti posebnu pažnju. U rečenicama pod rednim brojevima 15, 16, 17 i 18 mogu se jasno vidjeti koja razlika nastane u značenju rečenice kada se koristi drugačija čestica i može se vidjeti razlika između aktivne i pasivne rečenice pa tako moramo pripaziti na ono što želimo naglasiti i prema tome odabrati odgovarajuće čestice i gramatičku strukturu.

15. スネープがダンブルドアを殺した。

Suneepu ga Danburudoa wo koroshita.

Snape je ubio Dumbledorea.

16. ダンブルドアがスネープを殺した。

Danburudoa ga Suneepu wo koroshita.

Dumbledore je ubio Snapea.

17. スネープがダンブルドアに殺された。

Suneepu ga Danburudoa ni korosareta.

Snape je ubijen od strane Dumbledorea.

18. ダンブルドアがスネープに殺された。

Danburudoa ga Suneepu ni korosareta.

Dumbledore je ubijen od strane Snapea.⁹

Čestica *に ni* se koristi u većini slučajeva, ali kada je riječ o nečemu što je netko stvorio, kada je netko autor nečega, onda je čestica koja označava vršitelja radnje, tj.

⁹ Primjere 14, 15, 16, 17 i 18 smislio je autor rada.

stvoritelja によって *ni yotte*, a najčešći glagoli s kojima se koriste su: 書く *kaku* (pisati), 作る *tsukuru* (napraviti), 建てる *tateru* (sagraditi), 発明する *hatsumei suru* (izumiti), i tako dalje. Primjere možemo vidjeti u rečenicama pod rednim brojevima 19 i 20.

19. 車はカール・ベンツによって発明された。

Kuruma wa Kaaru Bentsu ni yotte hatsumei sareta.

Automobil je izumljen od strane Carl Benza.¹⁰

20. 「金閣寺は三島由紀夫によって書かれた。

„*Kinkaku-ji*“ *wa Mishima Yukio ni yotte kakareta.*

„Kinkakuji“ je napisan od strane Yukio Mishime.

Kada se nešto radi od nečega (nešto je sastojak koji se određenim procesom mijenja i pretvara u nešto drugo), koristi se čestica から *kara*, a primjere rečenica možemo vidjeti u primjerima pod rednim brojem 21 i 22.

21. ワインはブドウから作られる。

Wain wa budou kara tsukurareta.

Vino se radi od grožđa.

22. チョコレートはココアから作られる。

Chokoreeto wa kokoa kara tsukurareta.

Čokolada se radi od kaka.

Kada se nešto radi od nečega (a da nije došlo do velike promjene materijala), koristi se čestica で *de*. Primjere možemo vidjeti u idućim rečenicama pod rednim brojem 23 i 24.

23. 椅子は木で作られている。

Isu wa ki de tsukurarete iru.

Stolci se rade od drva.

¹⁰ Primjere 19, 20, 21 i 22 smislio je autor rada.

24. パンは小麦粉で作られる。

Pan wa komugiko de tsukurareru.

Kruh se radi od brašna.¹¹

Postoje neke iznimke gdje ponekad radnja ne utječe izravno na neki objekt koji bi se izrazio pomoću čestice を *wo*, ali subjekt ipak neizravno pati zbog nje, kao što možemo vidjeti u 25. primjeru.

25. 赤ちゃんに泣かれた。

Aka-chan ni nakareta.

Beba je plakala. (Trpio sam bebin plač.)

Vršitelj radnje je 赤ちゃん *akachan*, dok je trpitelj radnje „ja“, ali nije izravno rečeno; glagol 泣く *naku*, nije prijelazni glagol pa zato nije izravni pasiv – radi se, jendostavno rečeno, o neizravnom pasivu u kojem imamo subjekt koji neizravno trpi neku radnju ali ne i sam objekt radnje.

2.2 Druge rečenične konstrukcije u kojima se javlja pasiv

U japanskom jeziku koristi se i rečenična konstrukcija koja se naziva kauzativ. Pod kauzativnim rečenicama se smatraju rečenice koje ukazuju na to da se radnja koju subjekt vrši odvija neovisno o onog što subjekt želi raditi u tom trenutku. Tvori se tako da se infinitiv glagola čiji oblik završava na -u zamijeni oblikom koji završava na -a te se dodaje nastavak せる *seru*.

26. 先生が学生に宿題をたくさんさせた。

Sensei ga gakusei ni shukudai wo takusan saseta.

Profesor je studentima dao puno zadaće (za raditi).

¹¹ Primjere 24, 25 i 26 smislio je autor rada.

U japanskom postoji nešto što se naziva kauzativ-pasiv, i kao što se može već naslutiti u imenu, ta rečnična konstrukcija posjeduje i uzročna i pasivna gramatička obilježja. Kauzativ-pasiv se često koristi u svakodnevnom govoru, a kada bismo pokušali njeno značenje prevesti na hrvatski jezik, doslovan prijevod glasilo bi „bio sam natjeran/a da uradim nešto“. Kao i u pasivnoj rečenici, pri tvorbi kauzativ-pasiva treba pripaziti na točnu upotrebu čestica. Tvorbu možemo vidjeti u tablici navedenoj dolje. Kod glagola prve skupine se makne infinitivni glagolski nastavak iz u-stupca te se dodaju njegov ekvivalent iz a-stupca i nastavci される *sareru* ili させられる *saserareru*. Razlika između njih jest u učestalosti uporabe, odnosno される *sareru* se koristi češće u svakodnevnom govoru. Kod glagola druge skupine makne se samo infinitivni nastavak glagola *ru* te se dodaje nastavak させられる *saserareru*, a trećoj skupini pripada mali broj glagola pa se njihove tvorbe mogu naučiti napamet. Slijede primjeri tvorbe pod rednim brojem 27 i 28.

27. 子供たちがお母さんに朝ご飯を食べさせられた。

Kodomo-tachi ga okaasan ni asa-gohan wo tabesaserareta.

Majka je primorala djecu da pojedu doručak.

28. 先生に宿題をやり直させられた。

Sensei ni shukudai wo yarinaosaserareta.

Profesor mi je zadao da ispravim svoju zadaću./ Bio sam natjeran od profesora da ispravim svoju zadaću.

Prema Kaiseru i dr. zapravo može izraziti tri značajne funkcije: (1) učiniti nekoga da uradi nešto; (2) dopustiti nekome da uradi nešto ili (3) supstituiranje prijelaznog glagola korištenjem neprijelaznog glagola u kauzativnom ili uzročnom obliku rečenice. Jedan od primjera za (3) značajnu funkciju su sljedeće rečenice¹²:

¹² Kaiser, Stefan (2013): Japanese; A Comprehensive Grammar, str. 391
Primjere 27 i 28 smislio je autor rada.

関係者を驚かせる。

umjesto

関係者が驚いている。

kankei-sha wo

kankei-sha ga odoroiite iru

odorokaseru

Dotične osobe su

Iznenaditi dotične osobe.

iznenađene.

2.3 Pasiv s ne-pasivnim značenjem

U ovu kategoriju mogu se svrstati dvije specifične vrste pasiva, od kojih je jedna korištenje oblika pasiva u funkciji pristojnosti, često u poslovnom svijetu, a druga je kada želimo izraziti osjećaje koje su iznenadno probuđeni u nama.

Japan je poznat po tome da postoje nekoliko razina pristojnosti, odnosno različite vrste počasnih izraza, koje se koriste u svakodnevnom životu. Ovisno o situaciji i ovisno s kojom osobom se priča, tako se koristi i prikladni odabir riječi i gramatika kako bi se naglasio socijalni status, status bliskosti ili sličnosti. Korijene vuče još iz davnih vremena kada se način govora i pristup izražavanja drugoj osobi posebice naglašavao, a osoba koja se toga nije pridržavala je mogla izgubiti svoj status, imanje i drugo. U današnje vrijeme ne kažnjava se na taj način, ali socijalno nije prihvatljivo ako se u razgovoru izražavamo „vulgarno“, pogotovo ako smo mi nižeg statusa od te osobe, kao na primjer na poslu. Kada se koristimo normalnim govorom koji se koristi među prijateljima, rečenice se skraćuju koliko se god može, ali je potpuno drugačije kada se koristimo pristojnijim načinom govora, naprotiv rečenice mogu biti znatno dulje.

U japanskom jeziku postoje tri glavne skupine počasnih izraza koje se nazivaju 敬語 *keigo*, a to su: 尊敬語 *sonkeigo* ili govor poštovanja, (3) 謙讓語 *kenjōgo* ili ponizni govor, 丁寧語 *teineigo* ili govor pristojnosti. Kada se želimo obratiti nekoj osobi „višeg statusa“, starijoj od nas koristimo se takozvanim 尊敬語 *sonkeigo* za radnje koje se odnose na tu osobu ili osobu iz njenog kruga ljudi i 謙讓語 *kenjōgo* za radnje koje se odnose na nas ili osobe iz našeg kruga ljudi, a kada pričamo uobičajeni pristojni govor koristi se 丁寧語 *teineigo*.

U poslovnom svijetu, pasiv japanskog jezika je jedan od načina tvorbe rečenice koja se može koristiti kada se želimo nekome obratiti iz pristojnosti te njegova upotreba nije rijetka, ali po značenju je malo manje formalna nego na primjer kada koristimo 尊敬語 *sonkeigo*. Koristi se kada se obraćamo osobama koje su višeg statusa od našeg

i kada je riječ o kupcima te se ne koristi kada pričamo o sebi. Pravila koja sam do sad navela vezana uz tvorbu pasiva nisu važeća u ovom kontekstu, odnosno tvorba glagola je jednaka ali ne dolazi do promjene čestica i rečenične strukture koja je karakteristična za pasivne rečenice. Slijede dva primjera pod rednim brojem 29 i 30.

29. 鈴木さんは先ほど帰られました。

Suzuki-san wa sakihodo kaeraremashita.

Gospodin Suzuki je upravo otišao (kući).

30. 部長、お客さんに電話されます。

Buchou, okyaku-san ni denwa saremasu.

Šefe će nazvati klijenta.

A što se tiče osjećaja koji su spontano ili prirodno probuđeni u nama, subjekt si jednostavno ne može pomoći i osjeća određene osjećaje, a rečenice se prevode kao „čini mi se“, „osjeća se“ itd.¹³

31. 幼いころから乗馬の優雅なイメージにひかれていた。

Osanai koro kara jouba no yuuga na imeeji ni hikarete ita.

Od ranih godina bivam fasciniran elegantnim prizorom jahanja. / Od rane dobi me je privlačio elegantni prizor jahanja na konju.

32. その言葉にはかつてない切実さを感じられる。

Sono kotoba ni wa katsute nai setsujitsu-sa ga kanjirareru.

U ovim riječima se osjeća oštrina kao nikad prije.

2.4 Analiziranje pasiva

Prema Kurodi postoji još jedna teorija objašnjenja pasiva, osim one podijele koja je spomenuta na početku ovoga rada na izravni i neizravni, a to je objašnjenje pasiva terminima „uniformnost“ i „neuniformnost“.¹⁴

¹³ Kaiser, Stefan (2013): Japanese; A Comprehensive Grammar, str. 389

¹⁴ Kuroda, Sige-Yuki (1992): Japanese Syntax and Semantics, str. 183
Primjere 29, 30, 31 i 32 smislio je autor rada.

33. 太郎は先生に叱られた。

Tarou wa sensei ni shikarareta.

Učitelj je korio Taroa.

34. 太郎は先生に花子を叱られた。

Tarou wa sensei ni Hanako wo shikarareta.

Učitelj je korio Tarovu Hanako.

Učitelj je korio Hanako od Taroa. (i u vezi s tim je Taro osjetio neki psihološki učinak).

U 34. primjeru, koji je izravni pasiv, objekt odgovarajuće aktivne rečenice javlja se kao subjekt u pasivnoj rečenici. Kod neizravnog pasiva kao u 35. primjeru subjekt pasivne rečenice nema očigledan gramatički odnos s glagolom u aktivnoj rečenici, pasiviziranim glagolom "られる *rareru*", ali mora biti u nekakvom odnosu s izravnim glagolom, kao npr. Hanako je Tarova kćer i on trpi psihološki učinak radnje iskazane pasivom.¹⁵

Gledajući iz perspektive uniformne teorije, temeljni oblici iste strukture dodaju se izravnom i neizravnom pasivu, te se pretpostavlja da su izvedeni iz obrazaca iz primjera 36. i 37.

35. 太郎は（先生が太郎を叱る）られた。

Tarou wa (sensei ga Tarou wo shikaru) rareta.

36. 太郎は（先生が花子を叱る）られた。

Tarou wa (sensei ga Hanako wo shikaru) rareta.

Na taj način može se odrediti jedna moguća razlika između primjera 36. i 37.

Prema Tsujimuri, iako je došlo do konsenzusa o načinu postupanja s neizravnim pasivom, sporno je kako treba analizirati izravni pasiv pa su radi toga „uniformna

¹⁵ Kuroda, Sige-Yuki (1992): Japanese Syntax and Semantics, str. 183

Primjere 33, 34, 35 i 36 izvedeni su iz: Kuroda, Sige-Yuki. (1992.): Japanese Syntax and Semantics

hipoteza" i „neuniformna hipoteza" predložene kao podjele pasiva. Kod uniformne hipoteze izravni pasiv i neizravni pasiv analiziraju se praktički na jednak način. S druge strane, pod neuniformnom hipotezom izravni i neizravni pasiv se tretiraju na dva različita načina.¹⁶ Primjer:

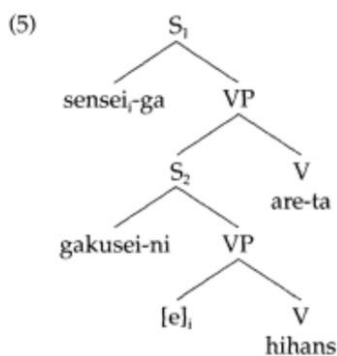
37. 先生が 学生に クラスで 泣かれた。

Sensei ga gakusei ni kurasu de nakareta.

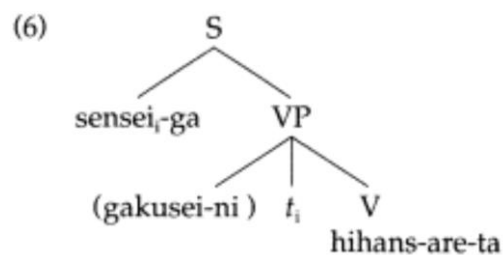
U učionici student se rasplakao pred profesorom.

No obje se hipoteze slažu u obradi neizravnog pasiva kao što je prikazano u podjeli u 38. primjeru, ali postoji i neslaganje analize izravnog pasiva kao što možemo vidjeti u idućim primjerima.¹⁷

Slika 1. Uniformna hipoteza

Slika 2. Neuniformna hipoteza

Drugim riječima, kod uniformne hipoteze ne postoji razlika između funkcija pasivnog glagola i izravnog pasivnog glagola. Jedina razlika između njih je postoji li ili ne postoji međuprostor u izravnom ili neizravnom položaju objekta unutar subjektne matrice.¹⁸

Prema Tsujimuri kod neuniformne hipoteze, pasivni morfemi izravnog i neizravnog glagola se smatraju potpuno različitim. Pasivni morfem kod neizravnog glagola smatra se glagolskim završetkom られ *rare* koji zahtijeva i vanjski i unutarnji element kao što možemo vidjeti na Slici 1, a glagolski završetak られ *rare* kod aktivne

¹⁶ Tsujimura, Natsuko (1999): The Handbook of Japanese Linguistics, str. 192-193

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Tsujimura, Natsuko (1999): The Handbook of Japanese Linguistics, str. 192-193

Primjer 35, 36 i 37 izvedeni su iz: Tsujimura, Natsuko. (1999.): The Handbook of Japanese Linguistics, str. 191-193

rečenice smatra se sufiksom koji aktivira VP kretnju unutarnjeg argumenta priloženog glagola kao što vidimo na Slici 2.

Uniformnoj hipotezi se daje prvenstvo nad neuniformnom hipotezom zbog toga što predlaže samo jedan pasivni morfem *rare*, dok neuniformna hipoteza priznaje dvije različite vrste istog morfema *rare*.¹⁹

2.5 Tvorba pasiva

Tvorba pasivnog glagola u られる *rareru* se vrši prema načinu prikazanoj u sljedećim tablicama:

1. skupina glagola

glagol u rječničkom obliku	会う	書く	話す	持つ	死ぬ	遊ぶ	読む	切る
glagol u pasivu	会わ+ れる	書か+ れる	話さ+ れる	持た+ れる	死な+ れる	遊ば+ れる	読ま+ れる	切ら+ れる

2. skupina glagola

glagol u rječničkom obliku	見る	食べる	浴びる	起きる
glagol u pasivu	見+られる	食べ+られる	浴び+られる	起き+られる

3. skupina glagola

glagol u rječničkom obliku	する	来る
glagol u pasivu	さ+れる	こ+られる

¹⁹ Tsujimura, Natsuko (1999): The Handbook of Japanese Linguistics, str. 192-193

Kod prve skupine glagola se na infinitivni oblik glagola zamijeni う-redak sa あ-retkom te se dodaje nastavak れる *reru*; kod druge skupine glagola se jednostavno makne samo glagolski završetak る *ru* te se dodaje nastavak られる *rareru*; glagoli koji se svrstavaju pod treću skupinu su u manjem broju, to su glagoli koji imaju posebne oblike te je najbolji način da se zapamti oblik kako je napisan u tablici.

Tvorba glagola u kauzativ-pasivnom obliku se vrši prema sljedećoj tablici:

1. skupina glagola

glagol u rječničkom obliku	会う	書く	話す	持つ	死ぬ	遊ぶ	読む	切る
glagol u pasivu	会わ+ させら れる / される	書か+ させら れる / される	話さ+ させら れる / される	持た+ させら れる / される	死な+ させら れる / される	遊ば+ させら れる / される	読ま+ させら れる / される	切ら+ させら れる / される

2. skupina glagola

glagol u rječničkom obliku	見る	食べる	浴びる	起きる
glagol u pasivu	見+させ られる	食べ+させ られる	浴び+させ られる	起き+させ られる

3. skupina glagola

glagol u rječničkom obliku	する	来る
glagol u pasivu	させられる	こさせられる

Kod prve skupine glagola se na infinitivni oblik glagola zamijeni う-redak sa あ-retkom te se dodaje nastavak させられる *sasereru* ili される *sareru*; kod druge skupine glagola se jednostavno makne samo glagolski završetak る *ru* te se dodaje nastavak

させられる *sasereru*; glagoli koji se svrstavaju pod treću skupinu su u manjem broju, to su glagoli koji imaju posebne oblike te je najbolji način da se zapamti oblik kako je napisan u tablici.

3. Usporedba s pasivom u hrvatskom jeziku

3.1 O hrvatskom pasivu

Prije nego što se posvetim općenito opisivanju pasiva u japanskom jeziku, kako bismo lakše shvatili upotrebu i primjere, valjalo bi primjerima opisati pasiv koji se koristi u hrvatskom jeziku radi lakšeg objašnjenja i uspoređivanja tog dijela gramatike u dvama različitim jezicima kasnije u ovome radu.

Pasiv u lingvistici, koji je skraćeni termin koji se koristi za pasivno ili trpno glagolsko stanje, glagolsko je stanje kojim se izriče radnja koju trpi subjekt. Prema nekim tradicionalističkim tvrdnjama, smatralo se da se rečenica može izraziti na dva različita načina, odnosno aktivno i pasivno. No, kako su godine prolazile i kako su osnovani novi pristupi pasivu, ta tvrdnja je dokazana netočnom.²⁰ Pasiv se ne tvori od svih glagola, već samo od većine prijelaznih glagola, a ne tvori se pomoću glagola: imati, posjedovati, trebati, morati, čuti, osjećati, doznati, htjeti.²¹ Tvori se tako da na glagol dodajemo posebne afikse ili perifrastične konstrukcije te subjekt u rečenici postaje trpitelj radnje ili *patiens*, što je suprotno od aktivne rečenice gdje je subjekt vršitelj radnje ili *agens*. Dobivene rečenice u kojima smo koristili pasiv nazivamo pasivne rečenice. Pasivne se rečenice koriste kad je vršitelj radnje nepoznat ili se u cijeloj toj rečenici ne želi posebno isticati. Zato se i kaže da pasivna rečenica prikazuje radnju s gledišta trpitelja ili *patiensa*, a aktivna rečenica prikazuje istu radnju, ali s gledišta vršitelja ili *agensa*.²² Nekoliko primjera aktivnih rečenica i njima odgovarajućim pasivnim rečenicama su:

²⁰ Ham, Sanda (1990): Jezik, str. 65

²¹ Hudeček, Lana (2017), Gramatika.hr, Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, URL: <http://gramatika.hr/> (19.5.2020.)

²² Brozović, Dalibor (2009): Leksikografski zavod Miroslava Krleža, Pasiv, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=46876> (19.5.2020.)

- a. Kristina je pojela Markovu jabuku. (aktivna rečenica)
Markova jabuka biva pojedena od Kristine (pasivna rečenica)
- b. Nikola je udario Pavla. (aktivna rečenica)
Pavao bijaše udaren od Nikole. (pasivna rečenica)
- c. Učiteljica će kupiti učenicima slatkiše. (aktivna rečenica)
Učenicima će biti kupljeni slatkiši od učiteljice. (pasivna rečenica)

Gore navedene rečenice su jednostavnog oblika, a ako se malo više udubimo u specifikacije pasiva možemo primijetiti da se u nekim slučajevima vršitelj radnje u pasivnim rečenicama može izostaviti ako nije poznat objekt ili ako već danu informaciju znamo od prije, a neki od primjera mogu biti:

- d. Sanja biva ovjerena tajnom.
- e. Časopis će biti pročitana.

U ovim rečenicama dobivamo razne informacije o radnji, ali ne dobijemo informaciju tko je vršitelj tih radnji. Prema Ham, može se primijetiti da se upravo takve rečenice često pojavljuju kod javnog informiranja (i pisanom i usmenom), u različitim znanstvenim tekstovima i u beletristici.²³

- f. Rezultatima izbora kandidati će biti obaviješteni u roku.
- g. Zemlja je preopterećena ljudima.

Iako je svrha i aktivne rečenice i pasivne rečenice davanje informacija, pasivne rečenice se ne javljaju često jer im jezični sustav nameće znatna ograničenja i time ograničava do neke mjere mogućnost pojavljivanja. Često u našem svakodnevnom govoru koristimo aktivne rečenice jer „odgovaraju duhu našeg jezika“.²⁴

Istražujući dalje o informacijama vezanim uz pasiv, može se naići na nekoliko različitih definicija vezanih za pasiv drugih autora, kao što je da se pasiv smatra preoblikom gramatičkog rečeničnog ustrojstva, a definira ga se na sljedeći način:

²³ Ham, Sanda (1990): Jezik, str. 64-67

²⁴ Ham, Sanda (1990): Jezik, str. 66

Primjere a, b i c smislio je autor rada.

Primjeri d, e, f, g izvedeni su iz: Aspan, Nataša (2011.): Pasivna rečenica u Vebera i suvremenoj literaturi

Prema Katičiću, pasiv je značenjska jedinica koja se u temeljnoj rečenici uvrštava kao objekt u akuzativu uz prijelazan glagol postaje u preobličenoj rečenici subjekt. Na samom glagolu označuje se ta preoblika promjenom oblika. *Agens* ili vršilac, koji je u temeljnoj rečenici uvršten kao subjekt, izriče se u pasivnoj preoblici prijedložnim izrazom *s od ili po*²⁵; a primjer bi bio ovaj:²⁶

- h. Bijahu osvijetlili prozore.
- i. Prozori bijahu osvijetljeni.

Prema Barić pasiv je preoblika koja mijenja sintaktičke odnose u rečeničnom ustrojstvu s obzirom na sadržaj koji se tim ustrojstvom izriče. Rečenica se preoblikuje u pasivnu tako da se izravni objekt aktivne u pasivnoj mijenja u subjekt, a aktivni se glagolski lik zamjenjuje pasivnim²⁷.

- j. Nastavnici su hvalili dobre učenike.
- k. Dobri su učenici hvaljeni.

Prema Siliću, glagolska vremena i načini u aktivu su sročni s imenskim dijelom rečenice (subjektom), koji u pravilu označuje vršitelja radnje. Kad je međutim vršitelj radnje iz bilo kojeg razloga nevažan ili nebitan (kad je u prvom planu predmet zahvaćen radnjom, tj. objekt, kad je vršitelj nepoznat, kad nije poželjno da se spominje i sl.), upotrebljavaju se oblici pasiva.²⁸

- l. Vojska je spalila sve kuće u tom selu.
- m. U tom su selu sve kuće spaljene.

Prema Barić, pasiv se u hrvatskom književnom jeziku tvori od prijelaznih glagola česticom *se* ili od aktivnih oblika glagola *biti* ili *bivati* i participa pasivnoga prijelaznih i povratnih glagola.²⁹

- n. Večeras je srušen jablan pored potoka.

²⁵ Katičić, Radoslav (1991): Sintaksa hrvatskoga književnog jezika: nacrt za gramatiku, str. 143

²⁶ Aspan, Nataša (2011): Pasivna rečenica u Vebera i suvremenoj literaturi, str. 2

²⁷ Barić, Eugenija i dr. (2005): Hrvatska gramatika, str. 451

²⁸ Silić, Josip (2005): Gramatika hrvatskog jezika za gimnazije i visoka učilišta, str. 196

²⁹ Aspan, Nataša (2011): Pasivna rečenica u Vebera i suvremenoj literaturi, str. 3-5

Primjeri h, i, j, k, l, m, n izvedeni su iz: Aspan, Nataša (2011.): Pasivna rečenica u Vebera i suvremenoj literaturi

Prema Aspani ako zapravo želimo stvoriti pasivnu rečenicu, u hrvatskoj gramatici postoje dvije mogućnosti: (1) pomoćni glagol *biti* + glagolski pridjev trpni; (2) čestica *se* + osobni glagolski oblik, koje možemo vidjeti u primjerima danim na početku ovog poglavlja; te o trima mogućnostima iskazivanja vršitelja radnje: (1) *od* + genitiv; (2) instrumental bez prijedloga i (3) *po* + lokativ".³⁰

3.2 Tvorba pasiva u hrvatskom jeziku

Od + genitiv

Jedan od načina tvorbe pasiva u hrvatskome jeziku jest korištenje prijedloga „od“ i glagola u genitivu. Kada je u aktivnoj rečenici izražen vršitelj kao subjekt u pasivnoj se preoblici prebacuje u prijedložni izraz *od*. Može se još dodati riječ „strane“, pa tako nastane tvorba *od strane* + *genitiv* što ponekad može zvučati prirodnije.³¹

- o. U podne je pošta bila primljena od Ivana.
U podne je Ivan primio poštu.
- p. Novi član obitelji je bio primljen od strane Sandre s veseljem.
Sandra je primila novog člana obitelji s veseljem.

Instrumental bez prijedloga

Prema nekim autorima, u pasivnoj se rečenici kao izraz *agensa* ili vršitelja radnje rijetko javlja instrumentalni izraz te se smatra zastarjelim načinom upotrebe pasiva.³²

- q. Udario na pleće lančice od biserja Belizarom donesene iz Ravene.

A prema nekim drugim autorima, smatra se: ako oznaka za vršitelja radnje u aktivnoj rečenici označuje prouzročitelja radnje, onda se ona u pasivnoj rečenici može izreći instrumentalom.³³

³⁰ Aspan, Nataša (2011): Pasivna rečenica u Vebera i suvremenoj literaturi, str. 3-5

³¹ Ibid.

³² Aspan, Nataša (2011): Pasivna rečenica u Vebera i suvremenoj literaturi, str. 3-10

³³ Ibid.

Primjeri l, m, n i o, p, r izvedeni su iz: Aspan, Nataša (2011.): Pasivna rečenica u Vebera i suvremenoj literaturi

- r. Požar je opet zahvatio dijelove Dalmacije.
Dijelovi Dalmacije opet su zahvaćeni požarom.

Po + lokativ

Još jedan način kako dobiti pasivnu rečenicu u hrvatskome jeziku jest korištenjem prijedloga po s lokativom glagola, no „problem“ s ovom strukturom jest da zvuče malo „arhaično“ i rijetko se koristi u današnje vrijeme.³⁴

- s. Knjiga o dužnostih, pisana po Ciceronu, vrlo je zanimiva.
- t. Slavonija je bila zaposjednuta po Avarima.

Pomoćni glagol *biti* + glagolski pridjev trpni

U suvremenim gramatikama pasivni se oblici tvore najčešće pomoću glagolskog pridjeva trpnog i pomoćnog glagola biti.³⁵

- u. Pročitat će se znanstveni rad.
Znanstveni rad će biti pročitán.
- v. Ako budemo pročitali knjigu, znat ćemo pišćevu prošlost.
- w. Ako knjiga bude bila pročitana, znat ćemo pišćevu prošlost.

Čestica se + osobni glagolski oblik

Četvrti način tvorbe pasiva u hrvatskome jeziku jest pomoću čestice se i osobnog glagolskog oblika. Pošto čestica dolazi sa povratnim glagolom, taj se oblik samo upotrebljava kada se po smislu može razumjeti da je glagol pasivni, a ne povratni.³⁶

- x. Male se škole u Biogradu umlože, i podigne se velika škola.

Ako je rečenica takva da se ne može iz prve ruke shvatiti da je u pasivu tada bi se trebale upotrijebiti i riječi budem, bivam, bijah i sl.³⁷

³⁴ Aspan, Nataša (2011): Pasivna rečenica u Vebera i suvremenoj literaturi, str. 3-10

³⁵ Hudeček, Lana (2017): Gramatika.hr, Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, URL: <http://gramatika.hr/> (19.5.2020.)

³⁶ Aspan, Nataša (2011): Pasivna rečenica u Vebera i suvremenoj literaturi, str. 10

³⁷ Ibid.

Primjeri s, t, u, v, w, x i y izvedeni su iz: Aspan, Nataša (2011.): Pasivna rečenica u Vebera i suvremenoj literaturi

- y. Knjige cèrkvene bijahu već od najstarijih vremenah pisana ovim (glagolskim) jezikom.

3.3 Usporedba pasiva u hrvatskom jeziku sa pasivom u japanskom jeziku

U prijašnjim potpoglavljima objašnjeno je kako se koriste pasiv u japanskom i u hrvatskom jeziku. Do sada postoji vrlo malen broj stručne literature na hrvatskom jeziku koje su posvećene objašnjavanju tvorbe i korištenja japanskog pasiva kao objašnjenje jednog dijela japanskog jezika namijenjeno za govornike hrvatskog ili srodnih jezika tako da će se ovo poglavlje baviti tom problematikom.

Kao što je navedeno na početku ovoga rada, način tvorbe pasiva koji se koristi u japanskome jeziku, kao i problemi koji se javljaju uz različite upotrebe u svakodnevnome životu – isprva se može činiti jako kompliciranim i teškim za prevođenje na hrvatski jezik. Pišući ovaj završni rad, naišla sam na nekolicinu rečenica o kojima sam trebala dobro promisliti da bi ih prevela na način da budu što točnije u značenju, ali i u duhu jezika.

Korištenje pasiva ovisi prvenstveno o nama kao govorniku i o tome što želimo naglasiti u određenom trenutku; ako želimo naglasiti osobu koja je izvršila radnju – tada koristimo aktivne rečenice, a ako se želimo više fokusirati na samu radnju – tada koristimo pasivne rečenice što jednako vrijedi i za hrvatski i za japanski jezik. Na temelju toga možemo pretpostaviti da je možda tako i u drugim jezicima.

Neke od sličnosti pasiva u japanskome jeziku sa pasivom u hrvatskom jeziku jest da se koristi kada želimo naglasiti kada nam je netko učinio nešto nažao ili kad želimo naglasiti iskustvo koje je bilo loše za nas na neki način, kao što možemo vidjeti u idućem primjeru.

38. 自転車を盗まれた。

Jidensha wo nusumerareta.

Ukraden mi je bicikl.

No to nije uvijek slučaj, kao što možemo vidjeti u sljedećim primjerima:

39. 泥棒にお金を盗まれた。

Dorobou ni okane wo nusumareta.

Lopov mi je ukrao novac. (jap. = Novac je ukraden od strane lopova.)

40. 妹は昨日クラブで外国人にナンパされた。

Imouto wa kinou kurabu de gaikoku-jin ni nanpa sareta.

Jučer se mojoj mlađoj sestri u klubu upucavao neki stranac.³⁸

U primjeru možemo vidjeti da je u hrvatskom jeziku ovdje neprirodno koristiti pasiv, ali u japanskom je prirodno kako bi se prenijela dodatna emocija smetanja ili žaljenja.

Uzevši sve do sad pročitane i pronađene informacije, može se zaključiti da postoji više razlika u pasivu, nego što imaju zajedničkih točaka, od kojih je jedna tvorba pasiva. U japanskom jeziku glagoli se dijele na tri skupine i ovisno u kojoj skupini se određeni glagol nalazi, tako koristimo i određeni glagolski završetak što nije slučaj u našem jeziku gdje se najčešće koristi određeni glagolski oblik u kombinaciji ili sa glagolom *biti* ili sa određenim prijedlozima.

Pasiv se koristi u japanskom jeziku u situacijama kada želimo izraziti da se dogodila neka negativna situacija koja nije utjecala na dobar način na trpitelja te radnje za koju on nema utjecaja, a u rijetkim slučajevima se koristi za izražavanje pozitivnih utjecaja radnji na trpitelja. Također se koristi i u poslovnom svijetu kao jedan on pristojnih načina govora o osobi koja je višeg statusa od nas i koja je ujedno vršilac radnje iskazane oblikom pasiva za izražavanje poštovanja, te ponekad za izražavanje osjećaja koji su se spontano pojavili. U hrvatskom jeziku je to malo drugačije, odnosno prirodnije je koristiti aktivnu rečenicu.

Kako onda znamo na koji način trebamo prevesti neku rečenicu iz japanskog jezika u hrvatski jezik i obratno? Jedan od načina bi bio da prvo pokušamo shvatiti značenje dane rečenice, te da prevodimo u duhu jezika na koji se prevodi. Nije nužno korištenje iste gramatičke konstrukcije, već je važno da se značenje te rečenice prenese na što bolji način. To možemo najbolje vidjeti u rečenicama koje su bili primjeri gramatičku konstrukciju kauzativ-pasiv, koje je bilo teško prevesti na hrvatski jezik te sam stoga napisala nekoliko mogućih prijevoda za koje sam smatrala da su prikladni za tu rečenicu.

Primjer 38, 39 i 40 smislio je autor rada.

4. Pasiv u udžbenicima za učenje japanskog jezika

Ovo će se poglavlje posvetiti proučavanju načina na koji se objašnjava pasiv u udžbenicima za učenje japanskog jezika te načinu na koji profesori najčešće objašnjavaju značenje i uporabu pasiva. Najčešće korišteni udžbenici za učenje japanskog jezika u Hrvatskoj su „みんなの日本語“ *Minna no nihongo*, udžbenik „げんき“ *Genki*. Osim navedenih udžbenika u ovom radu se koristi i „Japanese in Mangaland 3“ koji je autorica koristila tijekom studija.

4.1. Udžbenik „みんなの日本語“ *Minna no Nihongo*

Ovaj serijal udžbenika podijeljen je na „初級“ *shokyuu* i „中級“ *chuukyuu* razinu, odnosno na početničku i srednju razinu znanja japanskog jezika. Pošto su namijenjeni za početničku i srednju razinu znanja često se koriste na početku učenja japanskog jezika. Također, ti su udžbenici podijeljeni u nekoliko kategorija, kao na primjer posebna knjiga za gramatiku i posebna knjiga koja služi kao radna bilježnica. Pasiv je jedan od zahtjevnijih dijelova gramatike koje treba naučiti, stoga je poželjno imati dobru osnovu znanja gramatike u japanskom jeziku općenito, kao i znanje o japanskoj kulturi jer se pasiv u japanskome jeziku drugačije tvori od pasiva u hrvatskome jeziku. U ovome se radu koristio udžbenik za srednju razinu.

Krenuvši od udžbenika s gramatikom, na samome početku objašnjeno je prvo kako se tvori pasivni oblik ovisno o skupini glagola. Zatim su opisana četiri različita načina tvorbe pasiva, pojašnjenje svakog načina i nekoliko primjera.³⁹

Pod objašnjenjem broj jedan stoji:

„imenica₁ (osoba) は imenica₂ (osoba) に glagola (pasivni oblik)“

„Kada radnja osobe (osoba₂) je usmjerena prema nekoj drugoj osobi (osoba₁), osoba₁ to može izreći ovom rečeničnom konstrukcijom. U tom slučaju, ta osoba postane tema rečenice, a osoba₂ se označuje sa česticom に *ni* te se koristi pasivni oblik glagola.“⁴⁰

Primjeri rečenica koji su dani vezano uz to objašnjenje:

³⁹ 3A Corporation (2013): *Minna no Nihongo Shokyuu 2*, str. 74-75

⁴⁰ Ibid.

41. 先生はわたしを褒めました。

Sensei wa watashi wo homemashita.

Učitelj me pohvalio.

わたしは先生に褒められました。

Watashi wa sensei ni homeraremashita.

Bio sam pohvaljen sam od strane učitelja.

42. 母はわたしに買い物をお願いしました。

Haha wa watashi ni kaimono wo tanomimashita.

Majka me zamolila da idem u kupnju.

わたしは母に買い物を頼まれました。

Watashi wa haha ni kaimono wo tanomaremashita.

Natjerana sam od majke da idem u kupovinu.

„Nešto što se može kretati (životinje, auti itd.) mogu zamijeniti osobu₂ u toj rečeničnoj konstrukciji.“⁴¹

43. わたしは犬にかまれました。

Watashi wa inu ni kamaremashita.

Ugrížena sam od psa. (prirodnije: Pas me ugrizao.)

Sljedeće objašnjenje prema udžbeniku jest:

„imenica₁ (osoba) は imenica₂ (osoba)に imenica₃ を glagol (pasivni oblik)“

„Kada je radnja osobe (osoba₂) usmjerena na stvar koja pripada drugoj osobi (osoba₁) te se ta osoba osjeća uznemireno ili je u problemu, osoba₁ se koristi ovom gramatičkom strukturom kako bi izrazio svoje osjećaje.“⁴² Primjeri rečenica koji su dani vezano uz to objašnjenje:

⁴¹ 3A Corporation (2013): Minna no Nihongo Shokyu 2, str. 74-75

⁴² Ibid.

Primjeri 41, 42, 43, 44 i 45 izvedeni su iz: 3A Corporation (2013): Minna no Nihongo Shokyu 2

44. 弟がわたしのパソコンを壊しました。

Otouto ga watashi no pasokon wo kowashimashita.

Brat mi je pokvario kompjuter.

わたしは弟にパソコンを壊されました。

Watashi wa otouto ni pasokon wo kowasaremashita.

Pokvaren mi je kompjuter od strane brata.

„Kao i u prijašnjem objašnjenju, nešto što se može kretati (životinje, auti itd.) mogu zamijeniti osobu₂ u toj rečeničnoj konstrukciji.“

45. わたしは犬に手をかまれました。

Watashi wa inu ni te wo kamaremashita.

Ruka mi je ugrižena od psa. (prirodnije: Pas mi je ugrizao ruku.)

„Bilješka broj 1: U ovoj rečeničnoj konstrukciji, tema rečenice nije objekt N3, već je osoba₁ (imenica₁) koja se osjeća uznemireno ili je u problemu zbog osobe₂ koja izvodi tu radnju.“⁴³

Treće objašnjenje je napisano ovako:

„imenica (stvar) が / は glagol (pasiv)“

„Kada ne želimo navesti osobu koja je učinila neku radnju, objekt rečenice se može koristiti kao subjekt rečenice.“⁴⁴ Primjeri rečenica:

46. フランスで昔の日本の絵が発見されました。

Furansu de mukashi no Nihon no e ga hakken sare mashita.

Jedna stara japanska slika je otkrivena u Francuskoj.

47. 日本の車は世界中へ輸出されています。

Nihon no kuruma wa sekai-juu e yuushutsu sarete imasu.

Japanski auti se izvoze diljem svijeta.

⁴³ 3A Corporation (2013): Minna no Nihongo Shokyu 2, str. 74-75

⁴⁴ Ibid.

Primjeri 44, 45, 46 i 47 izvedeni su iz: 3A Corporation. (2013): Minna no Nihongo Shokyu 2

48. 会議は神戸で開かれました。

Kaigi wa Kobe de hirakaremashita.

Okupljanje se održalo u Kobu.

Četvrto i zadnje objašnjenje koje je napisano u udžbeniku glasi ovako:

„imenica₁ は imenica₂ によって glagol (pasivni oblik)“

„Kada je nešto napravljeno/izumljeno ili otkriveno te se to izriče pasivnom rečenicom, tada osobu koja je nešto napravila/izumila ili nešto otkrila označujemo sa によって *ni yotte* umjesto čestice に *ni*. Najčešći glagoli koji se koriste u takvim primjerima su 書く *kaku*、発明する *hatsumei suru*、発見する *hakken suru* itd.⁴⁵“

49. 「源氏物語」は紫式部によって書かれました。

„*Genji monogatari*“ wa *Murasaki Shikibu ni yotte kakaremashita.*

„*Genji motonagari*“ je napisala Murasaki Shikibu.

50. 電話はベルによって発明されました。

Denwa wa Beru ni yotte hatsumei saremashita.

Bell je izumio telefon.

Kada smo na primjer u situaciji u kojoj razgovaramo sa šefom, osobom koja je „višeg statusa“ od našeg ili kada jednostavno želimo izraziti poštovanje, u japanskome jeziku koristi se takozvani „尊敬語“ *sonkeigo*“ odnosno govor poštovanja kada se obraćamo drugoj osobi. Ima nekoliko različitih načina tvorbi i korištenja, a jedna od njih je oblik glagola koji je jednak obliku glagola u pasivnoj konstrukciji, kao na primjer:

51. 中村さんは7時に来られます。

Nakamura-san wa 7-ji ni koraremasu.

Gospodin Nakamura dolazi u 7 sati.

52. お酒をやめられたんですか。

O-sake wo yameraretan desu ka?

Jeste li prestali piti alkohol?(Vi)

⁴⁵ 3A Corporation (2013): Minna no Nihongo Shokyu 2, str. 74-75
Primjeri 48, 49, 50, 51 i 52 izvedeni su iz: : 3A Corporation. (2013): Minna no Nihongo Shokyu 2

U ovom slučaju, dolazi samo do promjene glagolskog završetka ali ne dolazi do promjena čestica u rečenici kao ni redosljedu imenica – tvori se kao aktivna rečenica, samo što je glagolski završetak u pasivu.

4.2. Udžbenik „げんき“ *Genki*

Udžbenik „げんき“ *Genki* je malo drugačije sastavljen od udžbenika „みんなの日本語“ *Minna no nihoggo*, odnosno gramatika i radna bilježnica nisu podijeljene u dvije knjige već je sve svrstano u jednu knjigu.

Objašnjenje za pasiv te primjeri koji su nam dani u ovoj knjizi su:
„Kada smo uznemireni zbog nečega što je netko napravio, naše se nezadovoljstvo može izraziti pasivnom rečenicom. Uzmimo na primjer da nam je smetalo što je prijatelj koristio tvoj auto bez dopuštenja.“⁴⁶

53. 友だちが車を使いました。

Tomodachi ga kuruma wo tsukaimashita.

Prijatelj je koristio (moj) auto.

54. 私は友だちに車を使われました。

Watashi wa tomodachi ni kuruma wo tsukaware mashita.

Auto (mi) je bio korišten od strane prijatelja.

Te nakon tog objašnjenja i danog primjera slijedi tablica sa gramatičkim objašnjenjem za svaku pojedinu riječ u rečenici i njemu pripadnoj čestici, a nakon toga slijedi tablica objašnjenja s glagolskom tvorbom te gramatike iz rječničkog oblika glagola.⁴⁷

Zatim slijedi nekoliko primjera korištenja pasivnog jezika, a kasnije se pasivna konstrukcija uspoređuje sa gramatikom ～てもらう *-te morau*:⁴⁸

⁴⁶ Banno, Eri (2004): An Integrated Course in Elementary Japanese Genki, str. 182-184

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Ibid.

Primjeri 53, 54, 55 i 56 izvedeni su iz: : Banno, Eri (2004): An Integrated Course in Elementary Japanese Genki, str. 182-184

55. 私はとなりの人にたばこを吸われました。

Watashi wa tonari no hito ni tabako wo suwaremashita.

Osoba preko puta je pušila cigaretu.

56. たけしさんはメアリーさんによく笑われます。

Takeshi-san wa Meari-san ni yoku warawaremasu.

Takeši je često ismijavan od Marije.

57. 山下先生はだれかにパスワードを盗まれたそうだ。

Yamashita-sensei wa dareka ni pasuwaado wo nusumareta sou da.

Čini se da je profesoru Yamashiti netko ukrao lozinku.

58. 私は友だちに日記を読まれました。

Watashi wa tomodachi ni nikki wo yomaremashita.

Dnevnik mi je pročitao (od prijatelja).

59. 私は友だちに手紙を読んでもらいました。

Watashi wa tomodachi ni tegami wo yonde moraimashita.

Prijatelj mi je pročitao pismo.

60. 私はその人にデートに誘われました。

Watashi wa sono hito ni deeto ni sasowaremashita.

Pozvana sam na randevu (od te osobe).

61. 私は兄に友達に紹介されました。

Watashi wa ani ni tomodachi ni shoukai saremashita.

Bila sam upoznana od brata njegovom prijatelju.⁴⁹

⁴⁹ Primjeri 55, 56, 57, 58, 59, 60 i 61 izvedeni su iz: : Banno, Eri (2004): An Integrated Course in Elementary Japanese Genki, str. 182-184

62. 私は友だちにパーティーに呼ばれました。

Watashi wa tomodachi ni paatii ni yobaremashita.

Bila sam pozvana od prijatelja na proslavu.

63. その人はみんなに尊敬されています。

Sono hito wa minna ni sonkei sarete imasu.

Svi ga poštuju.

4.3. Japanese in Mangaland

U ovome udžbeniku pasiv je objašnjen na sljedeći način: „Pasiv je glagolska konjugacija koja se koristi za tvorbu rečenice sa stajališta trpitelja ove radnje. Drugim riječima, subjekt zaprimi radnju od *agensa* te uopće ne sudjeluje u radnji. Tvorba pasivnih rečenica u japanskome jeziku ovisi o posebnoj glagolskoj konjugaciji i nekim promjenama u gramatičkim česticama.“⁵⁰ Primjeri su:

64. あの女性はメッグをしかった。

Ano josei wa Meggu wo shikatta.

Ona žena je korila Meg.

65. メッグはあの女性にしかられた。

Meggu wa ano josei ni shikarareta.

Meg je bila korena od one žene.

U prvoj rečenici Meg (koja je označena objektom česticom を *o* u aktivnoj rečenici), postaje subjekt u drugoj rečenici i označujemo je česticom は *wa*. Agent (osoba koja provodi radnju) je skoro uvijek označen česticom に *ni*.⁵¹

66. 警察は老人に棒で叩かれた。

Keisatsu wa roujin ni bou de tatakareta.

Policajac je bio udaren granom od starca.

⁵⁰ Bernabe, Marc (2006): Japanese in Mangaland 3, str. 150-152

⁵¹ Ibid.

Primjeri 62 i 63 izvedeni su iz: : Banno, Eri (2004): An Integrated Course in Elementary Japanese Genki, str. 182-184

Primjeri 65 i 66 izvedeni su iz: : Bernabe, Marc (2006): Japanese in Mangaland 3, str. 150-152

67. 洋子ちゃんは彼氏にとっても愛されている。

Yoko-chan wa kareshi ni totemo ai sarete iru.

Yoko je jako voljena od svog dečka.

68. このビルは50年前に造られました。

Kono biru wa 50 nen-mae ni tsukuraremashita.

Ova zgrada je izgrađena prije 50 godina.

69. この間、あの犯人は投獄された。

Kono aida, ano hannin wa tougoku sareta.

Neki dan je zločinac bio uhapšen.

70. アメリカはコロンブスによって発見された。

Amerika wa Koronbusu ni yotte hakken sareta.

Ameriku je otkrio Kolumbo.

„Ova se knjiga osvrće i na takozvani „Stradalački“ pasiv. U japanskome jeziku postoji vrlo specifična upotreba pasiva: ponekad opisuje radnju koja utječe na subjekt i izvršava je druga osoba. U većini slučajeva je utjecaj negativan, pa se stoga takve vrste pasiva nazivaju „stradalačke pasivne rečenice“, a primjeri slijede ovako:⁵²

71. 私は兄にコーラを飲まれました。

Watashi wa ani ni koora wo nomaremashita.

Brat mi je popio kolu.

72. (私は) 隣の人にタバコを吸われたよ。

(Watashi wa) tonari no hito ni tabako wo suwareta yo.

Osoba pored mene je pušila cigaretu.

⁵² Bernabe, Marc (2006): Japanese in Mangaland 3, str. 150-152

Primjeri 67, 68, 69, 70, 71 i 72 izvedeni su iz: : Bernabe, Marc. (2006): Japanese in Mangaland 3, str. 150-152

73. (私は) 娘に秘密を知られた。

(Watashi wa) musume ni himitsu wo shirareta.

Kćer je saznala za moju tajnu.

74. ライバルチームにリーグを優勝された。

Raibaru chiimu ni rigu wo yuushuo sareta.

Suparnički tim je pobijedio ligu.

U slučaju glagola koji pripadaju prvoj skupini glagola, rečenica može označavati ili pasiv ili izreći poštovanje prema govorniku.⁵³

75. 社長は窓を閉められた。

Shachou wa mado wo shimerareta.

Predsjednik je zatvorio prozor (pristojni govor) / Netko je predsjedniku zatvorio prozor.

4.4. Usporedba materijala

Uspoređujući ova tri udžbenika može se doći do sljedećih zaključaka:

Sličnosti su: u svim trima udžbenicima objašnjena je tvorba najčešćeg pasivnog oblika koristeći se られる *rareru* te je objašnjeno pravilo korištenje čestica u tim rečenicama. Spominju se i osjećaji trpiteljja, odnosno pasiv se koristi kada je neka osoba načinila nešto trpitelju što mu se nije svidjelo.

Različitosti su: Jedino u knjizi „みんなの日本語 *Minna no nihongo*“ objašnjena je razlika između korištenja čestice で *de* i čestice に *ni* u pasivnim rečenicama. Uspoređivanje gramatike ~てもらう *-te morau*, s pasivom u japanskom jeziku, objašnjena je u udžbeniku „げんき *Genki*“ te nam daje najviše primjera za pojedino gramatičko objašnjenje.

⁵³ Bernabe, Marc (2006): Japanese in Mangaland 3, str. 150-152

Primjeri 73, 74 i 75 izvedeni su iz: : Bernabe, Marc. (2006): Japanese in Mangaland 3, str. 150-152

5. Zaključak

Može se reći da za sada nije objavljen velik broj knjiga ili drugih izvora koje se bave objašnjavanjem japanskog jezika na hrvatskom jeziku, stoga se možemo suočiti s raznim preprekama, jedna od kojih je „gramatika“, a posebice pasiv koji se različito koristi u japanskom jeziku od pasiva koji se koristi u hrvatskom jeziku.

U hrvatskome jeziku najčešće se koristimo aktivnom rečenicom, a pasiv koristimo u malo rjeđim situacijama i to većinom kada subjekt nije izrečen, dok u japanskome jeziku nije riječ samo o tome, već su ključni (1) osjećaji trpitelja, za razliku od hrvatskoj jezika u japanskome jeziku, kada se koristimo pasivom, u velikom dijelu primjera želi se naglasiti osjećaj nezadovoljstva trpitelja; (2) učestalost korištenja pasivne rečenice u svakodnevnom životu – velik broj rečenica u japanskom jeziku koje koriste pasivni oblik na hrvatski se jezik prevode kao aktivne rečenice, što nam ukazuje na to da pasiv u japanskom jeziku može imati širu upotrebu nego u hrvatskom jeziku. U budućem istraživanju bilo bi potrebno usporediti uporabu pasiva u različitom gradivu na hrvatskom i japanskom jeziku te doći do zaključaka o njihovoj učestalosti korištenja.

Upravo zbog toga možemo doći do problema kod shvaćanja i prevođenja iz jednog u drugi jezik. Za što bolje shvaćanje pasiva u japanskome jeziku potrebno je i dobro poznavanje kulture i ljudi u Japanu. Ponekad pasiv možemo prevesti pasivom, a ponekad nam preostaje da prevodimo prema duhu jezika na koji prevađamo. Analizirajući ovaj rad, može se vidjeti da se za prijevod pasiva najčešće koristi čestica *se*.

Što se tiče udžbenika navedenih u ovome radu, gramatika vezana uz pasiv jest objašnjena, ali nedovoljno da bi ga u potpunosti shvatili te je potrebno uložiti puno više truda i proučiti ovaj gramatički fenomen puno dublje.

6. Literatura

1. Aspan, Nataša (2011): Pasivna rečenica u Vebera i suvremenoj literaturi, Filozofski fakultet Osijek, Hrvatistika: studentski jezikoslovni časopis, Vol. 5. No. 5., 2011., URL: <https://hrcak.srce.hr/81693> (19.5.2020.)
2. Barić, Eugenija i dr. (2005): *Hrvatska gramatika*, Zagreb: Školska knjiga
3. Ham, S. (1990): *Jezik*, Zagreb, God. 37, Br. 3, 65-69 URL: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=224489
4. Kaiser, Stefan, Yasuko Ichikawa, Norioko Kobayashi, Hilofumi Yamamoto (2013), *Japanese; A Comprehensive Grammar*, Routledge New York
5. Kamermans, Michael (2010): *An introduction to Japanese Syntax Grammar & Language*, SJGR Publishing
6. Katičić, Radoslav (1991): *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika: nacrt za gramatiku*, Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Globus
7. Kuroda, Sige-Yuki (1992): *Japanese Syntax and Semantics*, Kluwer Academic Piblisher
8. Makino, Seiichi, Michio Tsutsui (1994): *A Dictionary of Basic Japanese Grammar 日本語基本文法辞*, The Japan Times
9. Silić, Josip, Ivo Pranjković (2005): *Gramatika hrvatskog jezika za gimnazije i visoka učilišta*, Zagreb: Školska knjiga
10. Tsujimura, Natsuko (1999): *The Handbook of Japanese Linguistics*, Blackwell Publishing Ltd.
11. Veber Tkalčević, Adolf (2005): *Skladnja ilirskog jezika*, Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
12. Veber Tkalčević, Adolf (1876): *Slovnica hrvatska za srednja učilišta*, Zagreb, troškom spisateljjevim

Internet stranice

1. Brozović, Dalibor, August Kovačec, Slaven Ravlić. (2009): Leksikografski zavod Miroslava Krleža, Pasiv, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=46876> (19.5.2020.)
2. Hudeček, Lana, Milica Mihaljević (2017): *Gramatika.hr*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, URL: <http://gramatika.hr/> (19.5.2020.)

3. Kim, Tae (2012): *Japanese Grammar Guide*, URL:
http://www.guidetojapanese.org/grammar_guide.pdf (19.5.2020.)

Udžbenici

1. 3A Corporation (2013): *Minna no Nihongo Shokyu 2, Translation & Grammatical Notes* 3A Corporation
2. Banno, Eri i dr. (2004): *An Integrated Course in Elementary Japanese Genki*, The Japan Times, Ltd.
3. Bernabe, Marc (2006): *Japanese in Mangaland 3*, Japan Publications Trading Co., Ltd.

Popis slika

Slika 1 : uniformna hipoteza, str. 21, izvor: Tsujimura, Natsuko (1999.): *The Handbook of Japanese Linguistics*, str. 192-193

Slika 2 : neuniformna hipoteza, str. 21, izvor: Tsujimura, Natsuko (1999.): *The Handbook of Japanese Linguistics*, str. 192-193

7. Sažetak

Stvaranje pasivnih rečenica u japanskom jeziku, kao i njihova upotreba u određenim situacijama, razlikuje se podosta od stvaranja i korištenja pasiva u hrvatskom jeziku - što do neke mjere može otežati učenje i shvaćanje jednog djela japanske gramatike kao i kulture. Također za sada je o toj temi malo istraženo i obrađeno na hrvatskom jeziku, a cilj ovoga rada jest pružanje studentima japanskog jezika i svima zainteresiranim sažetije i pristupačnije objašnjenje na hrvatskom jeziku jedan dio japanske gramatike. Prikupljajući znanje iz raznih literatura, internetskih stranica i uspoređivanjem udžbenika može se doći do nekoliko zaključaka.

U hrvatskome jeziku najčešće se koristimo aktivnom rečenicom, a pasiv je samo jedan malo drugačiji način izražavanja stvari koje želimo naglasiti, dok u japanskome jeziku nije riječ samo o tome, već su ključni (1) osjećaji trpitelja, naime u hrvatskome jeziku kada se koristimo pasivom, značenju ne pridodajemo neko dodatno značenje, dok u japanskome jeziku, kada se koristimo pasivom, želi se naglasi osjećaj na primjer nezadovoljstva trpitelja; (2) učestalost korištenja pasivne rečenice u svakodnevnom životu - dok se u Hrvatskoj rjeđe koristimo pasivom, u Japanu se koristi poprilično često u svakodnevnom govoru.

Nije bitno da samo naučimo dobro napamet gramatiku, za što bolje shvaćanje pasiva u japanskome jeziku potrebno je i dobro znanje kulture i ljudi u Japanu. Ponekad možemo prevesti pasiv sa pasivom, a ponekad nam preostaje da prevodimo prema duhu jezika na koji prevađamo.

Ključne riječi: japansko jezik, gramatika, hrvatski jezik, pasiv, upotreba pasiva

8. Summary

When making passive sentences in the Japanese language, as well as its usage in certain situations, it differs from the passive in the Croatian language – which can make it, to some degree, some difficulties while learning and comprehending one part of the Japanese grammar and culture. On top of that, the research conducted on this topic is not so researched in the Croatian language. The purpose of this seminar is to give in the Croatian language a more concise and accessible explanation about one part of the Japanese grammar. After researching using a lot of different materials, web pages and after the comparison of some textbooks, we can make some conclusions.

In the Croatian language, the „active sentence“ is the most widely used type of sentence and passive is just one other way how to say something we want to point out, while in the Japanese language it is not only that, but it includes (1) emotions of the person who suffers. Namely, when we use passive sentences in the Croatian language we don't put any other special meaning to it, but in the Japanese language emphasis is put on the person which suffered because of the action; (2) the frequency of usage in the daily life – in Croatian we rarely use passive sentences while in Japanese is more frequently used on a daily basis.

One other point is that it is not only important to learn the grammar. For a more better way of understanding the passive construction in Japanese language, it is necessary to know about the culture and the people in Japan. Sometimes we can easily translate from a passive sentence to a passive sentence in the language we are translating, but sometimes we cannot do it and we have to do it by heart and as we think it would sound good in the language we are translating.

Key words: Japanese language, Croatian language, grammar, passive, usage of passive